

Lễ tổng ôn đầu năm *Rija nâgar kaok thun* ຮີງຣ໌ ພາດາ ກາກ ທຸນ

Nghi tổng ôn đầu năm là một lễ tục và là lễ hội đầu năm được tổ chức đồng loạt ở khắp thôn làng của người Chăm của 2 tôn giáo Bà La Môn và Hồi giáo Bà ni. Nghi lễ không ngoài mục đích cúng bái cũng như múa dâng thân yang, để tổng đuổi những ô uế trong năm cũ và cầu xin những điều tốt lành trong năm mới được an khang thịnh vượng, mùa màng tươi tốt bội thu và gia đình ấm no hạnh phúc. Về tổ chức thì do làng thực hiện, với sự đóng góp các hộ gia đình trong thôn làng. Nghi lễ có định kỳ 1 năm vào đầu tháng giêng Chăm lịch, với thời gian 2 buổi trong 2 ngày vào một chiều thứ năm và một sáng thứ sáu. Người Chăm có câu : «vào thứ năm ra thứ sáu *Tamâ di jip tabiak di suk* ຫາມ໌ ງື່ ງື່ຮີງ ພາດາ ງື່ ພາດາ» hay «vào gà ra dê *Tamâ manuk tabiak pabaiy* ຫາມ໌ ພາດາ ພາດາ ພາດາ ». Về địa điểm hành lễ thì trong nhà lễ sân bãi trước ngõ nhà làng.

Nghi lễ do chức sắc ông thầy múa dân gian *ong ka-aing* ອຸ່ ກາອິງ chủ lễ và chức sắc chức việc đồng hành lễ thì có : Chức sắc thầy võ *ong maduen* ອຸ່ ພາດຸ່ວາ và chức việc ban nhạc công *ong taong ong yuk* ອຸ່ ອາອຸ່ ອາ . Về gia cầm với 3 con gà *mnuk* ພາດາ cúng thân yang cho ngày vào chiều thứ năm và 1 con dê *pabaiy* ພາດາ cúng thân yang cho ngày ra sáng thứ sáu và kết thúc. Với các món ăn gồm : Com *lisei* ລີເສີ - Thịt dê *rilaow pabaiy* ຣີລາວ ພາດາ - Thịt gà *rilaow manuk* ຣີລາວ ພາດາ - Canh môn *aia habai njem labua* ອາ໌ ພາ໌ ນຊິມ ລາບູ - Nước súp dê *aia tanut pabaiy* ອາ໌ ທານຸຕ ພາດາ - Canh gà *aia habai manuk* ອາ໌ ພາ໌ ພາດາ - Rau ghém *giaim* ຈາ໌ - Mắm chấm *masin* ພາ໌ - Nhúm muối hạt *sara* ສາ .

Và các vật lễ khác quả trứng gà *baoh manuk* ບາອ໌ ພາດາ , nước trà *aia caiy* ອາ໌ ຈາ໌ , trầu cau *hala panâng* ພາ໌ ພາ໌ và rượu *alak* ອາລາ . Với các loại bánh trái thì có : Xôi *ndiép* ນຊິເປ - Trái cây *baoh kuyau* ບາອ໌ ກູ໌ và không thể thiếu trái lựu *baoh dalim* ບາອ໌ ດາລິມ và bông điệp *bingu pang* ບິງ ພາ - Cây mía *tabuw* ທາບູ - Trái dừa *baoh li-u* ບາອ໌ ລີ-ອຸ - Chuối *patei* ພາ໌ - Hạt nổ *kamang* ກາມາ ,

Còn về nhạc cụ và ca vũ thì có : Cái trống võ *baranâng* ບາຣາຢາ , cái trống đôi *gineng* ຈິເນງ và kèn *saranai* ສາຣາໄນ . Với các điệu vũ của ông thầy múa dân gian *ong ka-ing* ອຸ່ ກາອິງ , các bài hát công ơn sự nghiệp thân yang của *ong maduen* ອຸ່ ພາດຸ່ວາ và lời khấn vái của *ong ka-aing* ອຸ່ ກາອິງ , với các vật dụng thiết.

Quảng Văn Đại